

UZASADNIENIE

Decyzją z 24 lipca 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. zobowiązał J. R. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 grudnia 2016 r. do 30 kwietnia 2017 r. w łącznej kwocie 5.070,95 zł oraz odsetek za okres od 13 grudnia 2016 r. do 24 lipca 2017 r. w kwocie 160,10 zł. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że ubezpieczona w okresie od 1 grudnia 2016 r. do 30 kwietnia 2017 r. pobrała nienależnie świadczenie w łącznej kwocie 5.231,05 zł /decyzja k. 216-217 akt ZUS plik II/.

W dniu 11 sierpnia 2017 r. ubezpieczona złożyła odwołanie od powyższej decyzji wnosząc o jej zmianę. Podniosła, że do Publicznej Policealnej Szkoły (...) w Ł. na kierunku informatyka uczęszczała od października 2016 r., przy czym w grudniu 2016 r. z powodu choroby i w styczniu 2017 r. z przyczyn osobistych nie uczęszczała na zajęcia a następnie podjęła decyzję o zmianie kierunku, zapisując się od 1 lutego 2017 r. na kierunek opiekun medyczny. Jednakże wskutek choroby i rehabilitacji spowodowanej wypadkiem w drodze do pracy z dnia 17 lutego 2017 r. nie uczęszczała na zajęcia /odwołanie k. 2-3/.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wnosił o jego oddalenie. W uzasadnieniu wskazał, że ze zgromadzonej dokumentacji wynika, że J. R. będąc słuchaczką wskazanej szkoły na kierunku technika informatyka do 31 stycznia 2017 r. wykazała w październiku 2016 r. 100 % frekwencji, w listopadzie 2016 r. – 50 % frekwencji, w grudniu 2016 r. i styczniu 2017 r. – brak frekwencji, natomiast na kierunku opiekun medyczny w ogóle nie uczęszczała na zajęcia. O faktycznym przerwaniu pobierania nauki nie poinformowała organu rentowego /odpowiedź na odwołanie k. 12-12 odw./

W toku procesu wnioskodawczyni poparła odwołanie. Pełnomocnik ZUS wniósł o oddalenie odwołania /stanowiska 00:00:39 - płyta CD k. 23, 00:02:04, 00:06:03, 00:07:46 - płyta CD k. 59/.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny :

Wnioskodawczyni J. R., urodzona (...), rentę rodzinną po zmarłym ojcu K. R. ma przyznaną od dnia 7 października 1995 r., to jest od daty śmierci ojca /decyzja k. 4 – 4 odw. akt ZUS plik I/.

Zgodnie z zaświadczeniem wystawionym przez Publiczną Zaoczną Policealną Szkołę (...) w Ł. w dniu 27 września 2016 r. od dnia 27 września 2016 r. wnioskodawczyni rozpoczęła trwającą 2 semestry naukę w tej szkole na kierunku technik informatyk. Naukę planowo wnioskodawczyni powinna zakończyć w sierpniu 2018 r. /zaświadczenie z dnia 27 września 2016 r. - k. 164 akt ZUS plik II, zaświadczenie z dnia 2 sierpnia 2017 r. - k. 5 oraz k. 46, pisma dyrektora Szkoły – k. 33, 35, 40; k. 210 akt ZUS plik II/

W oparciu o zaświadczenie z dnia 27 września 2016 r. decyzją z dnia 5 października 2016 r. ZUS przyznał wnioskodawczyni prawo do renty rodzinnej na okres od 1 września 2016 r. do 30 kwietnia 2017 r. /decyzja k. 166-168 odw. akt ZUS plik II oraz k. 45/

W dniu 31 stycznia 2017 r. wnioskodawczyni została skreślona z listy słuchaczy w Publicznej Zaocznej Policealnej Szkole (...) w Ł. na kierunku technik informatyk z powodu nie otrzymania promocji na semestr programowo wyższy /zaświadczenie z dnia 2 sierpnia 2017 r. - k. 5 oraz k. 46, pisma dyrektora Szkoły – k. 33, 35, 40; k. 210 akt ZUS plik II, decyzja Szkoły o skreśleniu – k. 48, zeznania wnioskodawczyni 00:05:47 - płyta CD k. 59 w zw. z 00:00:55- płyta CD k. 23/

Wnioskodawczyni uczestniczyła w zajęciach szkolnych w październiku 2016 r. wykazując 100 % frekwencji oraz w listopadzie 2016 r. wykazując 50 % frekwencji /pismo dyrektora Szkoły – k. 210 akt ZUS plik II/

W ramach nauki w tej szkole w dniach 10 i 11 grudnia 2016 r. odbył się kolejny zjazd. Wnioskodawczynie nie uczestniczyła w tych zajęciach /pisma dyrektora Szkoły – k. 30, 40; k. 210 akt ZUS plik II, zeznania wnioskodawczynie 00:05:47 - płyta CD k. 59 w zw. z 00:00:55- płyta CD k. 23/

W szkole ubezpieczona nie pojawiła się z uwagi na gorsze samopoczucie. Z dolegliwościami zdrowotnymi nie zgłosiła się do lekarza /zeznania wnioskodawczynie 00:05:47 - płyta CD k. 59 w zw. z 00:00:55- płyta CD k. 23/

Wnioskodawczynie nie uczestniczyła także w zajęciach szkolnych w dniach 7 i 8 stycznia 2017 r. W trakcie tego zjazdu odbyły się egzaminy /pisma dyrektora Szkoły – k. 30, 40; k. 210 akt ZUS plik II, zeznania wnioskodawczynie 00:05:47 - płyta CD k. 59 w zw. z 00:00:55- płyta CD k. 23/

Z części przedmiotów wnioskodawczynie nie uzyskała wymaganej frekwencji, nie przystępowała do egzaminów semestralnych (które odbyły się na ostatnim zjeździe) i nie otrzymała promocji na semestr programowo wyższy /pismo dyrektora Szkoły – k. 40/

Zgodnie z regulacjami przyjętymi w powyższej szkole, w oparciu o ustawę o systemie oświaty (art. 44z 1 i 2) w szkole dla dorosłych słuchacz otrzymuje promocję na semestr programowo wyższy, jeżeli ze wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych otrzymał pozytywne semestralne oceny klasyfikacyjne, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 44zb. Słuchacza szkoły dla dorosłych, który nie otrzymał promocji na semestr programowo wyższy, dyrektor szkoły skreśla, w drodze decyzji, z listy słuchaczy /pismo dyrektora Szkoły – k. 40/

Wnioskodawczynie nie przystąpiła do egzaminów, gdyż podjęła decyzję o zmianie kierunku /zeznania wnioskodawczynie 00:05:47 - płyta CD k. 59 w zw. z 00:00:55- płyta CD k. 23/

Zgodnie z zaświadczeniem wystawionym przez Publiczną Zaoczną Policealną Szkołę (...) w Ł. w dniu 1 lutego 2017 r. od 1 lutego 2017 r. wnioskodawczynie rozpoczęła trwającą 2 semestry naukę w tej Szkole na kierunku opiekun medyczny. Naukę planowo wnioskodawczynie powinna zakończyć w styczniu 2018 r. /zaświadczenie z dnia 1 lutego 2017 r. – k. 180 akt ZUS plik II, zaświadczenie z dnia 2 sierpnia 2017 r. - k. 4 oraz k. 47, pismo Szkoły – k. 200 akt ZUS plik II, zeznania wnioskodawczynie 00:05:47 - płyta CD k. 59 w zw. z 00:00:55- płyta CD k. 23/

W dniu 17 lutego 2017 r. wnioskodawczynie uległa wypadkowi, wskutek którego doznała urazu lewego łokcia. Założono jej szynę gipsową dłoniowo-ramieniową, którą zdjęto w dniu 28 lutego 2017 r. Wystawiono zwolnienia lekarskie w okresie od 17 lutego 2017 roku do 10 marca 2017 r. i zalecono ćwiczenia zakresu ruchu w lewym stawie łokciowym /historia zdrowia i choroby – k. 6, 11-11 odw. oraz k. 51, skierowanie na zabiegi terapeutyczne – k. 7, zaświadczenia lekarskie – k. 8-10 oraz k. 50, 52-53/

W dniach 25-26 lutego 2017 r. odbył się pierwszy zjazd szkolny. Wnioskodawczynie z przyczyn zdrowotnych spowodowanych wskazanym wypadkiem nie wzięła w nim udziału /pismo Szkoły – k. 200 akt ZUS plik II, zeznania wnioskodawczynie 00:05:47 - płyta CD k. 59 w zw. z 00:00:55- płyta CD k. 23/

W dniach 11-12 marca 2017 r. odbył się kolejny zjazd szkolny. Wnioskodawczynie nie uczestniczyła w nim /pismo Szkoły – k. 200 akt ZUS plik II, zeznania wnioskodawczynie 00:05:47 - płyta CD k. 59 w zw. z 00:00:55- płyta CD k. 23/

W okresie od 16 marca 2017 r. do 29 marca 2017 r. wnioskodawczynie odbywała rehabilitację, w godzinach 17.40, 18.00 i 18.15 /karta rehabilitacyjna – k. 54/

Wnioskodawczynie nie uczestniczyła także w zjeździe szkolnym w dniach 8 i 9 oraz 29-30 kwietnia 2017 r. Nie posiadała wówczas zwolnienia lekarskiego /pismo Szkoły – k. 200 akt ZUS plik II, zeznania wnioskodawczynie 00:05:47 - płyta CD k. 59 w zw. z 00:00:55- płyta CD k. 23/

Nie pojawiła się na zajęciach do końca semestru szkolnego. Nie przystąpiła również do egzaminów /zeznania wnioskodawczynie 00:05:47 - płyta CD k. 59 w zw. z 00:00:55- płyta CD k. 23/

W dniu 31 sierpnia 2017 r. wnioskodawczyni została skreślona z listy słuchaczy w Publicznej Zaocznej Policealnej Szkole (...) w Ł. na kierunku opiekun medyczny z powodu nie otrzymania promocji na semestr programowo wyższy /decyzja szkoły o skreśleniu – k. 56, zeznania wnioskodawczyni 00:05:47 - płyta CD k. 59 w zw. z 00:00:55- płyta CD k. 23/

W powyższych szkołach zjazdy odbywały się w weekendy /zeznania wnioskodawczyni 00:05:47 - płyta CD k. 59 w zw. z 00:00:55- płyta CD k. 23/

Podstawą do zaliczenia uczniowi zajęć z danego przedmiotu było uzyskanie 50 % frekwencji na zajęciach z tego przedmiotu /pismo Szkoły – k. 200 akt ZUS plik II, zeznania wnioskodawczyni 00:05:47 - płyta CD k. 59 w zw. z 00:00:55- płyta CD k. 23/

Decyzją z dnia 26 kwietnia 2017 r. ZUS wstrzymał wypłatę renty rodzinnej dla wnioskodawczyni z dniem 1 maja 2017 r. z uwagi na ukończony 25-ty rok życia /decyzja k. 86-188 odw. akt ZUS plik II/.

Obecnie wnioskodawczyni nauki nie kontynuuje. Od lipca 2016 r. wnioskodawczyni kontynuuje zatrudnienie w laboratorium, przez 5 dni w tygodniu, w godzinach 7.30-15.00 /zeznania wnioskodawczyni 00:05:47 - płyta CD k. 59 w zw. z 00:00:55- płyta CD k. 23/

Powyższych ustaleń Sąd Okręgowy dokonał głównie w oparciu o dowody z dokumentów obejmujące zaświadczenia wystawione przez uczelnie, uzyskane od nich informacje oraz zeznania wnioskodawczyni.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje :

W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego odwołanie J. R. jest częściowo zasadne.

Podstawę rozstrzygnięcia stanowią przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2017 r. poz. 1383 ze zm.).

Zgodnie z art. 68 ust. 1 ustawy renta rodzinna przysługuje dzieciom (własnym, drugiego małżonka i przysposobionym):

- 1) do ukończenia 16 lat;
- 2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo
- 3) bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2.

W myśl ust. 2 art. 68, jeżeli dziecko osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów.

Na podstawie zaś art. 138 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Stosownie do ust. 2 pkt. 1 art. 138 za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania.

Przedmiotem sporu w rozpoznawanej sprawie był okres pobierania renty rodzinnej przez odwołującą się w okresie od 1 grudnia 2016 r. do 30 kwietnia 2017 r.

Sąd ustalił, że wnioskodawczyni urodzona (...) rentę rodzinną pobierała od 1995 r. po zmarłym ojcu. W dniu 27 września 2016 r. wnioskodawczyni rozpoczęła trwającą 2 semestry naukę w Publicznej Zaocznej Policealnej Szkole (...) w Ł. na kierunku technik informatyk. Nauka odbywała się w trybie niestacjonarnym w formie zjazdów w weekendy

(wymagana była 50 % frekwencja na zajęciach). Wnioskodawczyni uczestniczyła jedynie w zajęciach szkolnych w październiku 2016 r. (100 % frekwencji) oraz w listopadzie 2016 r. (50 % frekwencji), nie uczestniczyła natomiast w zjazdach w grudniu 2016 r. i w styczniu 2017 r. (kiedy odbyły się egzaminy kończące semestr). Swoją nieobecność na zajęciach w grudniu 2016 r. wnioskodawczyni usprawiedliwiała gorszym samopoczuciem, nie przedkładając żadnego zaświadczenia lekarskiego, zaś na zajęciach w styczniu 2017 r. podjęciem decyzji o zmianie kierunku. Z części przedmiotów wnioskodawczyni nie uzyskała wymaganej frekwencji, nie przystępowała do egzaminów semestralnych (które odbyły się na ostatnim zjeździe). Z dniem 31 stycznia 2017 r. wnioskodawczyni została skreślona z listy słuchaczy z powodu nie otrzymania promocji na semestr programowo wyższy.

W dniu 1 lutego 2017 r. wnioskodawczyni rozpoczęła trwającą 2 semestry naukę w Publicznej Zaocznej Policealnej Szkole (...) w Ł. na kierunku opiekun medyczny. Nauka odbywała się w trybie niestacjonarnym w formie zjazdów w weekendy (wymagana była 50 % frekwencja na zajęciach). Jak wynika z dokumentacji lekarskiej w dniu 17 lutego 2017 r. wnioskodawczyni uległa wypadkowi wskutek którego doznała urazu lewego łokcia. Założono jej szynę gipsową dłoniowo-ramieniową, którą zdjęto w dniu 28 lutego 2017 r. Następnie wystawiono jej zwolnienia lekarskie w okresie od 17 lutego 2017 roku do 10 marca 2017 r. i zalecono ćwiczenia zakresu ruchu w lewym stawie łokciowym. Z powyższych przyczyn wnioskodawczyni nie uczestniczyła w zjeździe szkolnym w dniach 25-26 lutego 2017 r. Pomimo, że zwolnienie lekarskie obejmowało okres do 10 marca 2017 r. a rehabilitacja okres od 16 marca 2017 r. do 29 marca 2017 r. (przy czym z karty rehabilitacyjnej nie wynika, że odbywała się ona w weekendy) wnioskodawczyni nie uczestniczyła także w kolejnych zjazdach w dniach 11-12 marca 2017 r., 8 i 9 oraz 29-30 kwietnia 2017 r. Nie pojawiła się na zajęciach do końca semestru szkolnego i nie przystąpiła również do egzaminów. W dniu 31 sierpnia 2017 r. wnioskodawczyni została skreślona z listy słuchaczy z powodu nie otrzymania promocji na semestr programowo wyższy.

Powyższe okoliczności nie były przez odwołującą się kwestionowane. Wnioskodawczyni przyznała, że w okresie od grudnia 2016 r. do stycznia 2017 r. i od lutego 2017 r. do sierpnia 2017 r. w żadnych zajęciach szkolnych nie uczestniczyła. Nigdy - co potwierdza treść zaświadczeń wystawionych przez Szkołę - nie kierowała ona do dyrektora szkoły żadnych podań ani formalnych wniosków, w szczególności nie przedstawiła żadnych zaświadczeń potwierdzających, że stan zdrowia uniemożliwia jej uczęszczanie do szkoły.

Na tle tak dokonanych ustaleń faktycznych rozważenia i rozstrzygnięcia wymagały dwie kwestie prawne. Pierwsza dotyczyła wykładni użytego w przepisie art. 68 ust. 1 pkt 2 zwrotu, iż renta rodzinna przysługuje "do ukończenia nauki w szkole". Druga - oceny czy świadczenie pobrane przez ubezpieczonego było nienależne w związku z tym podlega zwrotowi w świetle kryteriów ustalania prawidłowości pouczenia ubezpieczonego o obowiązku poinformowania organu rentowego o okolicznościach powodujących ustanie prawa do renty rodzinnej lub wstrzymanie jej wypłaty.

Ukończenie nauki w szkole jest efektem, co do zasady, pobierania nauki, co wiąże się na ogół z uczęszczaniem do szkoły, a zatem z byciem uczniem. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmowano, że o statusie ucznia decydują względy formalne. Status taki powstaje przez wpisanie na listę uczniów szkoły, a ustaje przez skreślenie z niej. Uczniem jest więc ten, kto figuruje jako uczeń w ewidencji szkoły /por. wyrok Sądu Najwyższego z 24 listopada 2004 r. sygn. I UK 3/04, opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2005, Nr 8, poz. 116, str. 365/. Do chwili skreślenia z listy uczniów nie dochodzi zatem do utraty tego statusu, jednak objęty wpisem może doznawać przeszkód w codziennym, regularnym wykonywaniu nałożonego na niego, jako ucznia, obowiązku brania udziału w lekcjach. Toteż istota zagadnienia w niniejszym sporze dotyczyła tego, co należy przyjąć jako kryterium decydujące, wobec którego spełnia się warunek „uczęszczania do szkoły”, czy wystarczy zachowanie statusu ucznia, czy wymagany jest ponadto udział w zajęciach szkolnych, a jeżeli nie, to czy nieobecność ma być usprawiedliwiona. Odpowiedzi na te pytania można znaleźć w wykładni podejmowanej przez sądy.

I tak w wyroku z dnia 15 lipca 1999 r. w sprawie II UKN 46/99 /opubl. Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2000, Nr 21, poz. 800/ Sąd Najwyższy wyraził zapatrywanie, że jeżeli przyczyna nie chodzenia do szkoły była obiektywnie usprawiedliwiona, to brak jej formalnego usprawiedliwienia nie może decydować - na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych - o pozbawieniu statusu ucznia. Uczeń, zapisany

do szkoły i nie skreślony z listy uczniów, uczęszcza do szkoły także wówczas, gdy z obiektywnie usprawiedliwionych przyczyn doznaje przeszkód w codziennym, regularnym obowiązku uczestniczenia w lekcjach. Ustalenie "uczęszczania do szkoły", czy "nauki w szkole" nie wymaga więc stwierdzenia systematycznej obecności w szkole. Możliwe jest przecież spełnianie obowiązku szkolnego bez uczestnictwa w zajęciach (art. 16 pkt 8 ustawy o systemie oświaty) oraz w szczególnym trybie nauki dorosłych, bez codziennej obecności (art. 68 ustawy o systemie oświaty); istota uczenia sprowadza się wówczas do sprawdzania w trakcie egzaminów wiedzy nabytej w domu albo na zajęciach praktycznych. Podgląd ten powtórzył Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie III AUa 1467/05 /opubl. OSA 2007/9/16/.

W ocenie Sądu Okręgowego zebrany w rozpoznawanej sprawie materiał dowodowy bez wątplenia wskazuje, że w spornym okresie od 1 grudnia 2016 r. do 30 kwietnia 2017 r. wnioskodawczyni nauki nie kontynuowała, gdyż nie miała nie miała statusu ucznia, a tym samym nie spełniła przesłanki z art. 68 ust. 1 pkt. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Jak wynika z przytoczonego wyżej orzecznictwa sam fakt posiadania statusu ucznia danej szkoły nie przesadza o prawie do renty rodzinnej. Warunkiem przyznania świadczenia, oprócz cenzusu wiekowego dziecka uprawnionego, jest fakt udziału uprawnionego w zajęciach szkolnych, składanie egzaminów semestralnych uprawniających do promocji na semestr programowo wyższy, na zasadach regulowanych statutem lub regulaminem danej szkoły. Wnioskodawczyni, co jest bezsporne, od grudnia 2016 r. do stycznia 2017 r. i od lutego 2017 r. do sierpnia 2017 r. w żadnych zajęciach nie uczestniczyła. Z powyższego jednoznacznie wynika, że w okresie objętym skarżoną decyzją wnioskodawczyni nauki nie kontynuowała.

Zdaniem Sądu problemy zdrowotne, na które powoływała się ubezpieczona, nie stanowiły usprawiedliwionych przyczyn, z powodu których doznała ona przeszkód w obowiązku uczestniczenia w zajęciach szkolnych. Przede wszystkim wnioskodawczyni nie przedstawiła zaświadczenia lekarskiego, które by potwierdzało, że powodu choroby nie mogła uczęszczać do szkoły w całym spornym okresie i przystępować do egzaminów. Nigdy także nie wskazywała dyrekcji szkoły, aby sytuacja zdrowotna lub osobista uniemożliwiała jej lub utrudniła uczestniczenie w zajęciach. Swoich nieobecności w zajęciach szkolnych nigdy nie usprawiedliwiała. Gołosłownie jedynie twierdziła, że przedstawione przez nią zwolnienie lekarskie obejmujące okres od 17 lutego 2017 r. do 10 marca 2017 r. (a zatem tylko jeden zjazd szkolny w spornym okresie) nie było honorowane przez szkołę. Ustalone okoliczności sprawy uniemożliwiały przy tym stwierdzenie, że wnioskodawczyni kontynuowała naukę we własnym zakresie.

Należy przypomnieć, że samo formalne posiadanie statusu słuchacza szkoły przy braku uczestniczenia przez ubezpieczonego w zajęciach lekcyjnych oraz nieprzystąpienie do żadnego z egzaminów w sesji egzaminacyjnej, nie pozwala na przyjęcie, iż kontynuował on naukę, a w konsekwencji, że w tym okresie przysługiwało mu prawo do renty rodzinnej./Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 31 marca 2016 r. ,III AUa 1277/15 /. Zatem nie decyduje nie tyle formalny status ucznia (studenta), co realne wypełnianie tej roli stosownie do regulaminu uczelni (szkoły), w szczególności poprzez uczestnictwo w zajęciach, podchodzenie do egzaminów i przedkładanie wymaganych prac semestralnych itd. Nie mieści się w tym pojęciu takie postępowanie ucznia (studenta), które polega na zapisywaniu się do danej szkoły bez uczestniczenia w całości lub istotnej części zajęć, niepodchodzeniu do egzaminów ani nieprzedkładaniu wymaganych programem nauczania prac./ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 28 maja 2015 r. III AUa 1527/14 /.

W konsekwencji Sąd uznał, że wnioskodawczyni nie miała uprawnień do renty rodzinnej w okresie czasu od 1 grudnia 2016 r. do 30 kwietnia 2017 r. Świadczenie rentowe pobierała, mimo że miała świadomość tego, że wypłata świadczeń uzależniona jest od kontynuowania nauki. W każdorazowej bowiem decyzji organu rentowego ustalającej uprawnienia wnioskodawczyni do renty rodzinnej znajdowało się pouczenie, że renta przysługuje pod warunkiem nauki, a obowiązkiem osoby pobierającej renty rodzinnej po ukończeniu 16 roku życia jest powiadomienie o zaprzestaniu uczęszczania do szkoły. Wnioskodawczyni mimo tych pouczeń – prawidłowych i zrozumiałych w swej treści - nie powiadomiła organu rentowego o zaprzestaniu kontynuowania nauki i o skreśleniu jej z listy słuchaczy. W tej sytuacji uznać należy, że pobrane przez wnioskodawczynię w okresie od 1 grudnia 2016 r. do 30 kwietnia 2017 r. świadczenie

rentowe było świadczeniem nienależnym, w rozumieniu przepisu art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, podlegającym obowiązкови zwrotu.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc, odwołanie wnioskodawczyni jako niezasadne w pkt 2 wyroku oddalił.

Natomiast jako nie zasadne należało ocenić obciążenie ubezpieczonej obowiązkiem uiszczenia odsetek za okres od 13 grudnia 2016 r. do 24 lipca 2017 r.

Z mocy art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2017 r. poz. 1778 ze zm.) osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego. W myśl ust. 11 wskazanego przepisu - jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ wypłacający te świadczenia o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty, a mimo to świadczenia były nadal wypłacane, kwoty nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych podlegają zwrotowi bez odsetek za zwłokę.

Istotną kwestią jest zatem ustalenie daty wymagalności nienależnie pobranych świadczeń. Organ rentowy naliczył je za okres od 13 grudnia 2016 r. do 24 lipca 2017 r. czyli, aż do dnia wydania skarżonej decyzji, a zatem niejako uznał, że miał prawo żądać ich zwrotu już w dacie wypłaty. Z poglądem takim nie sposób się zgodzić. Trzeba bowiem przypomnieć, że świadczenia z ubezpieczeń społecznych są przyznawane w drodze decyzji administracyjnych i na podstawie decyzji administracyjnych są wypłacane. Nie można zatem utrzymywać, że świadczenia wypłacone na podstawie pozostającej w obrocie prawnym decyzji administracyjnej jako nienależne podlegały zwrotowi w dacie wypłaty, choćby przesłanki przyznania świadczenia w rzeczywistości nie istniały lub odpadły. Świadczenia w myśl art. 84 ustawy systemowej i art. 138 ustawy o emeryturach i rentach uważane za nienależne podlegają zwrotowi dopiero wtedy, gdy organ rentowy wyda stosowną decyzję administracyjną. Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 II 2010 roku w sprawie I UK 210/09 (LEX 585713).

Odesłanie do prawa cywilnego w kwestii naliczania i ustalania odsetek oznacza, że organy ZUS naliczać powinny odsetki ustawowe (art. 359 § 2 k.c.) od dnia doręczenia decyzji obligującej do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia (por. orzecznictwo SN odnoszące się do stosunków cywilnych: wyrok z dnia 8 lipca 1977 r., II CR 233/77, Lex nr 7962; uchwała z dnia 6 marca 1991 r., III CZP 2/91, OSNCAPiUS 1991, nr 7, poz. 93; wyrok z dnia 30 marca 1998 r., III CKN 330/97, OSNCAPiUS 1998, nr 12, poz. 209).

Decyzję organu rentowego w zakresie odsetek uznać należy zatem za nieprawidłową. Z tych też względów Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc, zaskarżoną decyzję ZUS zmienił orzekając w pkt 1 wyroku, że J. R. nie jest zobowiązana do uiszczenia odsetek od nienależnie pobranej renty rodzinnej za okres od 13 grudnia 2016 r. do 24 lipca 2017 r. w kwocie 160,10 zł.